

ASSIGNATURA:	INTRODUCCIÓ A L'ETOPRIMATOLOGIA
MATÈRIA:	ORIGEN I EVOLUCIÓ DE L'HOME
DEPARTAMENT:	PSIQUIATRIA I PSICOBIOLOGIA CLÍNICA
UNITAT:	PSICOBIOLOGIA
CRÈDITS TOTALS:	4.5
COORDINACIÓ:	DRA. MONTSERRAT COLELL
PROFESSORAT:	DRA. MONTSERRAT COLELL

Introducció

L'estudi dels primats no humans constitueix una valuosa font de coneixements que ens ajuda a comprendre la nostra pròpia biologia. Aquesta afirmació esdevé especialment rellevant en fer referència a la recerca centrada en l'observació i anàlisi de la conducta dels grans simis (bonobo, ximpanzé pigmeu o bonobo, ximpanzé, goril·la i orangutan). Dites espècies, degut a la seva proximitat biotemporal amb els éssers humans, ens proporcionen una perspectiva comparada que enriqueix la visió, sovint massa antropocèntrica, de l'origen i evolució de la conducta humana.

Des d'aquesta posició evolucionista, l'Etoprimatologia és una disciplina especialment interessant per als professionals de la Medicina (com ho demostren els Centres de Primats adscrits a les principals Universitats i Escoles de Medicina americanes i japoneses), ja que l'estudi dels nostres parents vius més propers en la filogènesi proporciona models morfo-conductuals homòlegs que, en apropar-nos a les arrels biològiques de l'espècie humana, ens permeten entendre millor determinats aspectes de la seva conducta i les seves patologies.

Objectius generals

- Ajudar a l'alumne a integrar el seu bagatge de coneixements en un context més ampli i interdisciplinar.
- Estimular en els alumnes l'adopció d'un criteri evolucionista en l'estudi de la conducta normal i patològica.
- Afavorir la perspectiva de contínuum entre l'home i la resta de primats, fomentant una actitud de respecte i interès cap als primats no humans.
- Provocar la curiositat en l'alumne, incitant-lo a formular-se qüestions i ajudant-lo a conèixer els recursos existents per resoldre-les.
- Potenciar una actitud oberta i reflexiva cap a l'Etoprimatologia en particular i la investigació científica en general.

Objectius específics

- Conèixer i aplicar amb soltesa i adequació la terminologia pròpia de la disciplina.
- Ser capaç d'abordar l'estudi de la conducta des d'una perspectiva etològica.
- Conèixer i aplicar els conceptes, la metodologia i les tècniques de recerca més bàsics dels estudis etoprimatològics.

- Valorar les possibilitats i limitacions de les extrapolacions que permeten els models homòlegs i anàlegs del comportament, en fer comparacions entre primats humans i no humans.
- Integrar i relacionar els coneixements del temari teòric amb exemples extrets de situacions reals.

Temari

Continguts teòrics

1. L'estudi dels primats

- 1.1. Aproximacions a l'estudi de la conducta
- 1.2. Perquè estudiem els primats no humans?
- 1.3. Mètode i tècniques dels estudis etològics

2. L'ordre primat

- 2.1. Introducció a la filogènia dels primats
- 2.2. El model primat
- 2.3. Taxonomia i nomenclatura

3. Comportament social

- 3.1. Competició i cooperació
- 3.2. Sistemes socials: organització i estructura
- 3.3. Les societats dels grans simis

4. Capacitats cognitives

- 4.1. Comunicació i llenguatge
- 4.2. Auto-reconeixement i auto-consciència
- 4.3. Teoria de la ment

5. Conductes culturals

- 5.1. Els aprenentatges socials
- 5.2. Ús d'instruments
- 5.3. Concepte d'àrea cultural

6. Fites de l'evolució humana

- 6.1. Els primers homínids
- 6.2. Dels Australopithecus als Homo
- 6.3. L'origen dels humans moderns

Continguts pràctics

Al llarg del curs es realitzaran les següents sessions pràctiques:

- **Visita al zoo.** Es tracta d'una visita comentada al parc zoològic de Barcelona on es presenten les diverses espècies de primats i s'exposen els possibles treballs a realitzar.
- **L'etograma.** A partir d'una petita introducció teòrica es fa una pràctica a classe sobre l'elaboració d'etogrames, emprant material videogràfic.
- **Entrevista de devolució.** És una entrevista inicial on es fa la valoració dels projectes presentats i es donen les primeres orientacions sobre la realització del treball.
- **Entrevistes de seguiment del treball.** Són dues entrevistes de caràcter obligatori, amb tots els integrants de cada grup, on s'avaluen les observacions realitzades, les tècniques de registre i els resultats obtinguts i es discuteixen els possibles dubtes i qüestions que sorgeixen al llarg del desenvolupament del treball.

Continguts del treball propi de l'alumne

Els alumnes disposen d'un carnet que els permet lliure accés al parc zoològic (de dilluns a dissabte, dins de l'horari d'obertura al públic), per tal de realitzar les observacions que els calen per dur a terme el treball pràctic. Els estudiants hauran de treballar en grup les dades recollides en el zoo per tal de presentar-les en les entrevistes de seguiment amb el professor i, finalment, elaborar un informe sobre la recerca realitzada, d'acord amb les directrius proporcionades pel professor.

Avaluació

Es farà a partir d'un treball realitzat en grup (4-6 persones), en el que s'haurà de desenvolupar en profunditat un dels temes/situacions que es presenten en les sessions teòriques i pràctiques. Es un treball pràctic d'observació i anàlisi del comportament d'alguna de les espècies de primats del parc zoològic de Barcelona. En la correcció del treball es valorarà tant la capacitat d'integració dels coneixements adquirits com l'aplicació dels esmentats coneixements en una situació concreta.

Recursos d'aprenentatge i metodologies docents

Els temes s'exposaran en forma de classes teòriques, completades amb diapositives i altre material gràfic.

Es realitzarà una visita guiada a la col·lecció de primats del Parc Zoològic de Barcelona.

En les sessions pràctiques, els alumnes realitzaran observacions a partir de documentals i vídeos gravats al Parc Zoològic de Barcelona. També se'ls proporcionarà un quadern de pràctiques on constaran les situacions a analitzar i les qüestions corresponents.

A més de la bibliografia bàsica, es suggeriran lectures recomanades (articles de reflexió i discussió sobre els temes tractats a classe) i lectures complementaries (monografies i capítols de llibres).

Referències bibliogràfiques

BYRNE, R. (1995). *The Thinking Ape: The Evolutionary Origins of Intelligence*. Oxford University Press, Oxford.

FRAGASZY, D.M. & PERRY, S. (2003) *The Biology of Traditions: Models and Evidence*. Cambridge University Press, Cambridge.

MCGREW, W.C. (1992). *Chimpanzee Material Culture: Implications for Human Evolution*. Cambridge University Press, Cambridge.

NAPIER, J.R. AND NAPIER, P.H. (1985). *The Natural History of the Primates*. British Museum, London & Cambridge University Press, Cambridge.

PATERSON, J.D. (1992). *Primate Behavior: An Exercise Workbook*. Waveland Press, Inc., Prospect Heights, Illinois.

PREMACK, D. AND PREMACK, A. (1988). *La Mente del Simio*. Debate, Madrid. (Ed. or. en anglès: Norton, 1983).

SABATER PI, J. (1993). *El Chimpancé y los Orígenes de la Cultura*. Tercera Edición. Anthropos, Barcelona.

TOMASELLO, M. & CALL, J. (1997). *Primate Cognition*. Oxford University Press, Oxford.